

Liviu Rebreanu este un scriitor realist, interbelic, creatorul romanului obiectiv din literatura română, căreia i-a adus elemente de modernitate. Opera sa cuprinde nuvele și romane, cum ar fi :”Ion”, ”Răscoala”, ”Pădurea spânzuraților”, ”Adam și Eva”.

În polemica interbelică privitoare la roman, anunțată de nuvele precum *Zestrea*, *Rușinea*, *Dintele*, *Răfuiala sau Proștii*, **aparitia** romanului Ion de Liviu Rebreanu în 1920 “ rezolvă o problemă și curmă o controversă” (Eugen Lovinescu). În epocă, Eugen Lovinescu formulează principiile modernismului și ale teoriei sincronismului; sămănătoriștii susțin continuarea direcțiilor idealiste tradiționaliste, iar George Călinescu militează pentru proza realistă: “Tipul firesc de roman este deocamdată cel obiectiv”.

În acest context, romanul lui Liviu Rebreanu reia tema țaranului român, agreată de tradiționaliști, dar într-o manieră modernă, propunând o abordare realist-obiectivă salută de critica vremii ca ” cea mai puternică creație obiectivă din literatura română ”(Eugen Lovinescu). Țăranul este văzut în mijlocul frământărilor luptei sale pentru pământ, determinat social și economic de posesiunea acestuia și suportând consecințele actelor sale reprobabile, în condițiile satului ardelean de la începutul secolului al XX-lea.

Romanul ”Ion” este unul interbelic, realist, inspirându-se din realitate și prezentând evenimente credibile. De asemenea, romanul este unul obiectiv, deoarece relatarea se face la persoana a treia, de către un narator obiectiv omniscient, dar detașat, cu viziune din afara.

Genza romanului are la bază trei experiențe de viață petrecute la distanță în timp: convorbirea scriitorului cu un tânăr, țăran muncitor, care i s-a plâns de necazurile datorate lipsei de pamant; pășania celei mai bogate fete din sat care a “greșit” cu cel mai ”becisnic” dintre flăcăi; imaginea unui țăran îmbrăcat în haine de sărbătoare care sărută pământul.

Tematica romanului este complexă. Putem evidenția tematica socială, deoarece sunt evidențiate relațiile de tip capitalist, mentalitatea satului ardelenesc potrivit căreia omul respectat este cel bogat. O altă temă ce poate fi identificată se referă la familii (Glanetașu, Herdelea, Baci, Bulbuc) și la relațiile dintre membrii acestora. Iubirea, (Ion-Florica), cuplul din interes (Ion-Ana, George-Florica, Zaharia-Maria, Laura-George), tema națională și cea psihologică, realizată prin analizarea stărilor, a trăirilor, a reacțiilor și atitudinilor, a gesturilor și sentimentelor eroilor completează tematica acestei opera. Tematica principală susține în subsidiar și convingerea autorului că nu te poți sustrage destinului, iar cei care încearcă să o facă devin personaje tragice, Ion fiind considerat, de asemenea, un roman al destinului.

Problematica pământului este particularizată în confruntarea dintre două pasiuni puternice ale aceluiași personaj, Ion, care își manifeste iubirea pentru pamant și iubirea pentru o singură femeie, Florica.

Maniera realistă de ilustrare implică și dezvoltarea caracterului monografic, prin prezentarea societății de tip rural , a problemei naționale, a relațiilor dintre țăranii și intelectualii satului, a cerimonialurilor ce țin de naștere, nuntă, inmortmântare.

Titlul evidențiază un nume românesc tipic; soarta lui Ion ar putea fi specifică oricărui țăran, dar prin formularea la singular se sugerează ideea de destin individual.

Compoziția romanului se caracterizează prin simetrie sau circularitate. Astfel, atât **incipitul**, cât și **finalul** se referă la imaginea drumului care reprezintă un fel de metaforă a romanului, ce anticipează destinele personajelor. Drumul ce introduce cititorul în atmosfera cărții este presărat cu repere tragice: Cișmeaua Mortului, Râpele Dracului, Jidovița, Pripas, crucea stramba de la intrarea în sat. Un alt element de simetrie este reprezentat de cele două hore. Cea de la începutul romanului evidențiază statutul personajelor, iar cea din final aduce o oarecare liniște în lumea satului. Numele celor două părți, ”Glasul pamantului” și ”Glasul iubirii”, reprezintă chemările interioare ale personajului.

Romanul este alcătuit din două părți opuse, complementare, coordonate ale evoluției interioare a personajului principal: ”Glasul pământului” conține șase capitole, iar ”Glasul iubirii” are șapte capitole. În total acestea sunt treisprezece, număr fatidic pentru destinul personajului.

Un prim episod ilustrativ pentru viziunea realistă despre lume a autorului este **scena horei** din debutul romanului. Țăranii prezenți la hora de duminică sunt organizați în grupuri distincte, conform normelor

mentalității colective: în centru, perechile tinere care joacă cu pasiune Someșana, viitoarele familii; pe margine, fetele care au rămas nepoftite, care râd silit, cu câte-o nevestă mai tânără care așteaptă să-i vină chef bărbatului să joace; mai la o parte, nevestele și babele, admirându-și odraslele; printre ei, copiii care aleargă. Bărbații sunt mai departe, neinteresați de pasiunea jucătorilor, în grupuri distincte: primarul, chiaburii și bătrânii frunțași, separat; țăranii mijlocași în jurul dascălului Simion Butunoiu, pe prispă. Pe de lături, “ca un câine la ușa bucătăriei”, trage cu urechea și Alexandru Glanetașu, țăran bogat prin zestrea soției, dar sărăcit prin nechibzuință, dornic să se amestece în vorbă, dar sfiindu-se de bogătași. Abia după încheierea jocului apar intelectualii satului-popa Belciug, soția învățătorului, Maria Herdelea, Titu și Laura, cinstind adunarea cu prezența lor. Amestecul e privit cu reticență, Laura e indignată de invitația la joc a lui George, iar Maria Herdelea, deși fiică de țărani, pentru că a umblat mereu în straie nemțești și s-a căsătorit cu un învățător, se simte mult deasupra norodului, privindu-l “cu o milă cam disprețuitoare”. Prietenia lui Titu cu Ion arată că aceste reguli au justificarea lor nescrisă, el sugerându-i de fapt planul de a sili pe Vasile Baciuc să i-o dea pe Ana prin înșelăciune. De asemenea, ajutorul dat mai târziu de învățător lui Ion în scrierea plângerii împotriva judecătorului se întoarce asupra celui dintâi cu repercursiuni dureroase.

O a doua secvență semnificativă pentru viziunea despre lume a autorului apare în capitolul *Sărutarea*. Ea ilustrează patima țăranului văduvit prin naștere de obiectul existenței sale pentru pământul redobândit cu greu. Ion primește pământurile lui Vasile Baciuc legal. E primăvară și merge prima oară să le vadă, pentru că “dragostea lui avea nevoie de inima moșiei.” Pământul, personaj stihial, are în sine o uriașă “anima”. În mijlocul delniței, Ion îl sărută “cu voluptate”; “și-n sărutarea aceasta grăbită simți un fior rece, amețitor”. Împlinit, personajul își vede puterile hiperbolizate: “Se vedea acum mare și puternic, ca un uriaș din basme”, iar personajul htonic zace, în sfârșit, la picioarele lui, învins. În “Laudă țăranului român”, Rebreanu leagă identitatea noastră națională de aceea a țăranului, și pe cea a țăranului de pământul “care ne-a modelat trupul și sufletul, care prin soarele și apele și munții și șesurile lui ne-a dăruit toate calitățile și defectele cu care ne prezintă azi în lume”. Astfel, dragostea lui Ion pentru pământ are doar fervența dată de lipsa esențială a acestuia, care îi provoacă în anumite împrejurări o demență a deziluziei, dar rămâne în fapt reprezentativă identității noastre naționale

Subiectul operei este structurat pe momente ale subiectului. Expozițiunea fixează locul, timpul, personajele cu ocazia desfășurării unui eveniment dinamic, cu caracter monografic, hora duminicală, la care participă toată suflarea Pripasului. În timpul petrecerii se prefigurează conflictul, deoarece Ion hotărăște să danseze cu Ana, fata cea bogată, chiar dacă îl atrăgea Florica, fata cea saracă. Apariția lui Vasile Baciuc marchează *intriga*, pentru că țăranul bogat îl numește pe Ion “sărântoc”, umilindu-l, ceea ce declanșează dorința de răzbunare a tânărului ambițios și mândru.

Conflictul central este determinat de lupta pentru pământ, dată de Ion, țăran sărac, care trăiește marginalizat în sat, fiindcă nu are avere. Cel exterior se manifestă între Ion și Vasile Baciuc, iar cel secundar dintre învățătorul Herdelea și preotul Belciuc, dintre Ion și George sau dintre Ion și Simion Lungu, între români și autoritatea austro-ungară. În plan interior, există un conflict între glasul iubirii și glasul pământului la nivelul personajului principal, dar și un conflict simbolic, între voința acestuia și legile superioare ale pământului- stihie. Acest ultim conflict amintește de tragediile grecești, unde mândria nemăsurată a individului, supraaprecierea în confruntarea cu destinul-hybris- determină căderea personajului în final.

Desfășurarea acțiunii prezintă, pe mai multe planuri narrative, relația și evoluția personajelor. Prima confruntare dintre Ion și George semnaleză disputarea întâietății la mana Anei. Vasile Baciuc și-l dorește ca ginere pe George, dar fata lui are ochi doar pentru Ion, care o seduce, aceasta fiind maltrată de către tată și barbat, alungată, având un destin sfâșietor. Ana dă naștere unui prunc care, pentru Ion, nu înseamnă decât o garanție de obținere și de menținere a proprietății asupra pământului lui Vasile Baciuc. Aceasta se sinucide, scăpând de povară. Reîntors la dragostea dintâi, la Florica, Ion ignoră faptul că aceasta este măritată cu George.

Deznodământul previzibil rezolvă conflictele: George știe de la Savista, ologa satului, de vizitele lui Ion la soția sa. Într-o noapte, îl surprinde în gospodărie, venind la Florica, și îl ucide cu sapa. Acesta este încarcerat, iar Florica rămâne singură în urma arestării lui. Preotul Belciuc are satisfacția de a vedea că averea lui Ion revine bisericii. În plan secundar, este prezentat destinul familiei Herdelea, relațiile

învățătorului cu Ion, cu preotul, cu autoritățile maghiare, evoluția lui Titu ca poet și jurnalist, nunta Laurei cu George Pinte, retragerea lui Zaharia la pensie și instalarea unui proaspăt învățător, Zăgreanu.

Tehnicile narrative folosite slujesc zugrăvirii complexe, pe mai multe planuri. Prin *tehnica planurilor paralele* este prezentată simultan viața țărânimii și a intelectualității rurale. Viețile se desfășoară în paralel, amestecul este dezaprobat. Trecerea de la un plan narativ la altul se realizează prin alternanță, iar succesiunea secvențelor narrative este redată prin înlănțuire. Apar, de asemenea, *tehnica contrapunctului*-nunta Laurei se desfășoară în paralel cu a Anei, conflictul între Ion și Vasile Baci are corespondent conflictul între Herdelea și preotul Belciug. Stilul indirect liber este folosit pentru revelarea psihologiei personajelor, atunci când e vorba de Ion sau Ana, dar și pentru a ironiza cu duioșie comportamentul acestora, atunci când e vorba de familia Herdelea.

Protagonistul romanului, Ion, se află în centrul tuturor conflictelor, tot universal rural al Pripasului intră în relație cu acesta. Tânărul erou, individualizat în mod remarcabil de Liviu Rebreanu, reprezintă tipul generic al țăranului roman, ardelean.

Personalitatea sa a fost conturată din plin de critica literară. Dacă George Călinescu în consideră "o brută", agresiv, violent, lipsit de inteligență, E. Lovinescu, din contra, evidențiază faptul că el "acționează cu metodă."

Stilul romanului este cenușiu, fără prea multe figuri de stil, sobru, impersonal.

În opinia mea, "Ion" este un roman care impresionează, atât prin structura narativă, cât și prin construcția personajului eponim. Consider că Ion este un rezultat al instinctelor lăuntrice, mereu dominat de dorința de a stăpâni și de a urca pe scara socială. Astfel, Liviu Rebreanu se evidențiază prin construirea unei personalități complexe, cu un impact major asupra cititorului, un personaj marcant al literaturii române.

În concluzie, romanul "Ion" este o capodoperă a literaturii române realiste interbelice, apreciat la apariție de critical Eugen Lovinescu drept "cea mai puternică creație obiectivă a literaturii române".

Caracterizarea lui Ion: Personaj de prim plan al romanului, Ion, concentrează tragica istorie a țăranului român din Transilvania primilor decenii ale secolului al XX-lea. Conceput la dimensiuni monumentale, "poate mai mare ca natura", după aprecierea lui E. Lovinescu, "Ion" întrunește atributele care țin și de un personaj clasic și de unul romantic. El trebuie privit ca un personaj clasic în sensul că trăsătura dominantă - dragostea pentru pământ - le domina pe toate celelalte. El poate fi privit ca un erou romantic prin unele însușiri excepționale, ca de ex.: este foarte harnic, foarte vicelan, dar și pentru faptul că are mari pasiuni (iubește cu patimă pământul și pe Florica). Este un personaj de o deosebită complexitate alcătuit din lumini și umbre. De la începutul romanului, într-o scenă foarte bine aleasă de scriitor, la horă, când este prezentă toată suflarea satului, își face apariția fiul lui Alexandru Pop Glanetașu, urmarind-o pe Ana cu ceva straniu în privire, parcă nedumerire și un vicelșug neprefăcut, în timp ce alături îi răsare mai frumoasa ca oricând Florica, fata vadevei lui Maxim Oprea. Conștient că Ana nu-i fusese dragă, flăcăul poartă în suflet chipul cald, ademenitor al Floricăi, fata saracă, în vreme ce "Ana avea locuri și case și vite multe". De la început, bănuim conflictul: "iute și harnic ca mă-sa harnic chipeș, voinic", dar sărac, Ion simte dureros prăpastia dintre sine și bogătașii satului, de felul lui Vasile Baci, iar cuvintele jignitoare cu care acesta i se adresează, "flandură, sărântoc, hoț, tâlhar", au efectul plesnitului de bici și flăcăul nu suportă ocara. Ion se sfâșie de la început între două linii de forță, glasul pământului și glasul iubirii și cade victima lacomiei de pământ. Ființa lui era mistuită de "dorul de a avea pământ mult, cât mai mult" și autorul subliniază legătura lui cu pământul "iubirea pământului l-a stapânit de mic copil ... de pe atunci pământul i-a fost mai drag ca o mamă". Constrâns de realitate, tenace, hotărât, cu o voință imensă, temperament stapânit de instincte primare, perseverent în atingerea scopului urmărit, vicelan, Ion își urzește cu perspicacitate un plan pentru aplicarea căruia are însă nevoie de o verificare. Titu Herdelea îi aruncă spontan soluția fără să se gândească la consecințe, soluție pe care Ion o întrezarise demult: " - Dacă nu vrea el să ți-o dea de bunăvoie, trebuie să-l silești!". Rebreanu își urmărește personajul în diverse ipostaze, dintre care se detașează două: dinaintea și după intrarea lui Ion în posesia pământurilor mult visate. Pentru prima ipostază, semnificativ este citatul: "Glasul pământului patrundea năvalnic în sufletul flacaului, ca o chemare, copleșindu-l. Se simțea mic și slab cât un vierme pe care îl calci în picioare, sau ca o frunză pe care vântul o vâltoarește cum îi place. Suspina

prelung, umilit și înfricoșat în fața uriașului: - Cât pamânt, Doamne ! ... ". Pentru a doua ipostază, Ion "se vedea acum mare și puternic, ca un uriaș din basme care a biruit în lupte grele o ceată de balauri îngrozitori". Destinul eroului trebuie raportat la momentul socio-economic în care trăiește. În această societate de bogați și săraci, oamenii sunt considerați oameni după avere sau după numărul de pogoane, nu după calități și virtuți. George Călinescu spune ca "în planul creației Ion e o bruta, a batjocorit o fata, i-a luat averea, a împins-o la spânzuratoare și a ramas în cele din urma cu pamânt". Însusindu-si pamântul pe cai necinstite, tulburând liniștea unui camin în numele glasului iubirii, Ion nu putea să supraviețuiască. Sfârșitul lui perfect motivat moral și estetic nu putea fi altul decât cel imaginat de autor. Prin romanul "Ion", Rebreanu demonstrează că pentru el "arta" înseamnă creație de oameni și de viață.